

Naturgenopretning af Hjarbæk Fjord

Referat

Tiende møde i arbejdsgruppen torsdag den 10. september 2024 kl. 17-20:00

Skringstrup Forsamlingshus, 8832 Skals

Mødedeltagere:

- Jørgen Jørgensen, Viborg Kommune (JJ)
- Daniel Lindvig, Viborg Kommune (DL)
- Kristoffer Piil, Limfjordsrådets sekretariat (KP)
- Hans Kurt Tougaard, Fjordklyngen (HKT)
- Peder Lajgaard Pedersen, Fritidsfiskerne ved Hjarbæk Fjord (PLP)
- Kjeld Møller, Erhvervsfiskerne ved Hjarbæk Fjord/Lovns Bredning (KM)
- Leif Nielsen, Danmarks Naturfredningsforening (LN)
- Poul Blicher Andersen, Dansk Ornitologisk Forening (PBA)
- Henrik Ravn, Viborg Sportsfiskerforening (HR)
- Jakob Gade, LandboForeningen Midtjylland (JG)
- Iben Kristensen, Energi Viborg Vand (IK)
- Martin Skøtt, Velas (MS)

Tommy Dalgaard, Aarhus Universitet (TD) og Morten Graversgaard, Aarhus Universitet (MG) og havde meldt afbud.

Dagsorden

1. Velkommen og godkendelse af dagsorden
2. Muslingebanker - biodiversitet - Fisk i fjorden v/Kjeld Møller
3. Siden sidst (17:20 -17:40) v/Jørgen Jørgensen
 - Status Virksund Dæmningen
 - Orientering om resultatet af den grønne trepart, Aftale om et Grønt Danmark
4. Gennemgang af scenarier for Hjarbæk Fjord oplandet v/Kristoffer Piil
5. Drøftelse af udkast til handlingsplan
6. Det videre forløb
7. Eventuelt
8. Middag

Ad. 1

Jørgen Jørgensen (JJ) bød velkommen. Der var ingen bemærkninger til dagsordenen.

Ad. 2

KM havde bedt om at få punktet på dagsordenen, for at redegøre for de muligheder han mener muslingefiskerne har for at forbedre biodiversiteten og bestanden af bundfisk i Limfjorden uden for Hjarbæk Fjord.

KM's fokuserede på de stort set årlige hændelser med omfattende muslingedød og deraf følgende frigivelse af kvælstof som følge af de udbredt iltsvind og bemærkede, at det er en katastrofe, hver gang det sker. KM

var enig i, at den vigtigste hovedindsats i forhold til en forbedring af miljøtilstanden er, at tilførslerne af næringsstoffer til fjorden reduceres. Som et supplerende virkemiddel i en overgangsperiode, der kan hjælpe på vej mod en opfyldelse af miljømålene, foreslog KM forsøg med omplantning af muslinger til områder, der ikke rammes af iltsvind. KM foreslog:

- Flytning i vintermånederne, til særligt udpegede, afgrænsede områder
- Høstning ved kontrolleret, let fiskeri, indenfor de afgrænsede områder

KM betragtede et sådant tiltag som naturpleje og nævnte, at det også kunne ses som en anden form for fjordhave.

KM bemærkede desuden, at der havde været omfattende muslingegyldning i 2024 og at man kan håbe, der er sket settling i de ydre dele af Hjarbæk Fjord, hvor forholdene er til det.

Forslaget blev diskuteret bl.a. med fokus på omfanget af arealpåvirkningen af bunden i fjorden som følge af skrabning og skrabningens betydning for udbredelsen af ålegræs.

JJ bemærkede, at forslaget jo bevægede sig ud over arbejdsgruppens kommissorie, der geografisk er afgrænset til Hjarbæk Fjord, og at emnet også blev drøftet i kystvandrådet. JJ tilføjede, at han ikke umiddelbart kunne gennemskue de myndighedsmæssige forhold, men hvis omplantning skal ses som et supplerende virkemiddel, vil det nok være en absolut forudsætning, at der er tale om meget præcist afgrænsede områder, der ikke overlapper med væsentlige naturbeskyttelsesinteresser, og at det samlede areal i fjorden, der bliver påvirket af bundskrab, i den sammenhæng kan reduceres.

KM sagde afslutningsvist at han, i forhold til biodiversitet, desuden syntes det var vigtigt at hjælpe fiskebestandene på vej med f.eks. udsætning af skrubber og pighvar.

Ad. 3

a) JJ redegjorde for status for forsøget med slusepraksis ved Virksund. Herunder at de nødvendige tilpasninger, så sejladsslusen kan driftes efter samme retningslinjer som afvandingslusen, forventes gennemført fra foråret 2025. Se vedhæftede slides

b) JJ redegjorde kort for resultatet af den grønne trepart, herunder for de opgaver, der forventes at skulle løses af kommunerne. Se vedhæftede slides.

PLP orienterede om, at fritidsfiskerne har udsat 4000 små ål, finansieret af fiskeplejen, i Hjarbæk Fjord. Foreningen ville også gerne udsætte små skrubber, men det er ikke muligt at få leveret udsætningsmateriale.

Ad. 4

KP gennemgik det udsendte notat. Et opdateret endeligt notat fra Limfjordsrådet og KP's slides er vedhæftet. Aarhus Universitet vil desuden udarbejde et notat, der nærmere dokumenterer og beskriver de forudsætninger, der ligger til grund for Limfjordsrådets beregninger.

KP understregede i sin gennemgang, at der er en række usikkerheder knyttet til de præcise talstørrelser i notatet, specielt i forhold til den procentvise opgørelse af hvor meget landbrugsjord, der skal udtages af omdrift, i de forskellige scenarier. Beregningerne illustrerer imidlertid den effekt, det har på omfanget af udtagning, om der foretages en målrettet udtagning i forhold til kvælstofretention eller ej, og om udtagningen prioriteres i forhold til reduktion i kvælstofudledningen eller i forhold til, at skov og natur placeres geografisk, så det giver størst naturværdi.

Ad. 5

Udkastet til handlingsplan blev drøftet med udgangspunkt i afsnit 5. Arbejdsgruppens anbefalinger til handlingsplan, som de fremgår af de vedhæftede slides. JJ nævnte, at var der bemærkninger til den øvrige del af teksten, kan arbejdsgruppen sende dem til ham.

Arbejdsgruppen tilsluttede sig udkastet med følgende bemærkninger:

- I forhold til afsnit 5.1.3 Oplandet understregede arbejdsgruppen væsentligheden af:
 - at indsatsen i forhold til kvælstof målrettes i forhold til kvælstofretentionen i oplandet,
 - at kompensationsmulighederne som de fremgår af Aftale om et Grønt Danmark fastholdes
 - og at aftalens tidsfrister for arealudtagningsplan og implementeringsplan følges
- arbejdsgruppen påpegede desuden væsentligheden af:
 - at der sikres en lokal forankring i forbindelse med planlægningen af den fremtidige anvendelse af arealer, der udgår af omdrift
 - og at der sker en tinglysning af fremtidige anvendelsesmuligheder i forbindelse med jordfordelinger knyttet til udtagningen
- I forhold til afsnit 5.2 Oplæg til organisering af Fase 2 blev det foreslået, at arbejdsgruppen i sit fortsatte arbejde kunne fungere som følgegruppe for slusen ved Virksund

JJ vil på baggrund af gennemgangen færdiggøre et udkast til handleplan, der herefter udsendes til arbejdsgruppen for bemærkninger.

Ad. 6

JJ redegjorde kort for at Viborg Kommune forventer, at den videre proces vil forløbe på følgende vis:

1. På baggrunden af mødet færdiggøres udkastet til handleplan
2. Udkastet til handleplan sendes i høring i arbejdsgruppen hvorefter et endeligt udkast til handleplan færdiggøres.
3. Det endelige udkast til handleplan forelægges Viborg Kommunes Klima- og Miljøudvalg
4. I forbindelse med den politiske behandling forventes tilrettelagt presseorientering
5. Efter den politiske behandling forventes øvrige kommuner i oplandet og Limfjordsrådet orienteret
6. Realisering af handlingsplanen med tilhørende økonomi, organisering, tidsplan og rollefordeling forventes koordineret med aktiviteterne i regi af Aftale om akutpakke til forbedring af vandmiljøet og Aftale om et Grønt Danmark. Der skal i den sammenhæng sikres lokal involvering i form af følgegruppe el.lign.

Ad. 7

JJ sluttede af med at konstatere, at dette jo var det sidste møde i arbejdsgruppen. Han takkede for medlemmernes engagerede indsats og sagde, at han personligt altid havde glædet sig til møderne både på grund af emnerne og de faglige oplæg, men også på grund af den gode stemning og de konstruktive ånd, der havde præget arbejdet.

Jørgen Jørgensen
Projektleder, Natur og Vand
Viborg Kommune

24. september 2024